

Podróże z Reynevanem – geoportal trylogii husyckiej Andrzeja Sapkowskiego

Jak często podczas lektury powieści przygodowej, zwłaszcza z wartką akcją, gubimy się w kolejnych lokalizacjach głównego bohatera? Większość z nas nie jest prymusami z geografii, a znajomość topografii ogranicza się jedynie do naszej najbliższej okolicy, w której najczęściej się poruszamy. Powieści fantastyczne, które rozgrywają się w zupełnie zmyślonych przestrzeniach, zazwyczaj posiadają mapy, pozwalające na umiejscowienie konkretnych wydarzeń fabuły. Jednym z przedsięwzięć, które odpowiada na powstałe zapotrzebowanie na mapy książek traktujących o świecie realnym jest projekt „Walking Ulysses”. Dzięki interaktywnej mapie, użytkownik ma możliwość odtworzenia wędrówki głównego bohatera „Ulissesa” Jamesa Joyce’a. W Polsce na podobny pomysł wpadł dużo wcześniej Tadeusz Prauss, który opracował mapy dla trylogii Henryka Sienkiewicza (udostępnione pod tym linkiem). Obecne rozwiązania technologiczne, jak np. platforma ArcGIS Online, umożliwiają stworzenie geoportalu i umieszczenie go w story map, co pozwala na wprowadzenie użytkownika w tematykę prezentowanej mapy interaktywnej. Jedną z realizacji tego pomysłu jest geoportal trylogii husyckiej Andrzeja Sapkowskiego.

Nieoczywiste połączenie geografii z literaturą

Interaktywna mapa przedstawiająca przygody Reinmara i jego dwóch głównych towarzyszy powstała w ramach pracy magisterskiej pt. „Między literacką fikcją a historią: geoportal trylogii husyckiej Andrzeja Sapkowskiego”, napisanej pod kierunkiem prof. dra hab. Jacka Kozaka w Zakładzie Systemów Informacji Geograficznej, Kartografii i Teledetekcji Uniwersytetu Jagiellońskiego. Projekt jest przykładem

działania na pograniczu dwóch dziedzin naukowych, których wspólny obszar badań nazywany jest kartografią literacką (ang. literary cartography). Przedsięwzięcie wymagało indywidualnego opracowania kolejnych etapów pracy i częściowo wykorzystywało propozycje zaprezentowane w projekcie „Walking Ulysses”, jednak w większości opierało się na nowatorskich rozwiązaniach autorki geoportalu.

Mapa narracyjna

Trylogia husycka - między literacką fikcją a historią

Rycina obok: mapa Śląska autorstwa Martina Helwiga z 1561 r.

Najbardziej czasochłonnym etapem było zgromadzenie danych, polegające na wydobyciu z treści trylogii husyckiej lokalizacji bohaterów w przestrzeni i w czasie. Podczas analizy tekstu tworzone fiszki, zawierające odpowiednie nazwy geograficzne i daty, a także zapisywano notatki uwzględniające dodatkowe informacje (np. kierunek, w którym zmierzali bohaterowie czy krótki opis wydarzeń z odpowiadającymi stronami w książce). Zautomatyzowanie tego procesu nie było możliwe m. in. ze względu na opisowy zapis dat (np. „(...) w wigilię świętego Idziego, wypadającą w piątek (...))”, użyte staropolskie miary odległości, czy sam styl literacki praktykowany przez Sapkowskiego. Należy także zaznaczyć, że sam autor w wywiadzie ze Stanisławem Beresiem przyznaje, że nie zachował ścisłego odwzorowania rzeczywistości z najdrobniejszymi szczegółami, a jedynie kierował akcją tak, aby najbardziej charakterystyczne wydarzenia odbywały się w

miejscach, które sam widział lub posiada na ich temat dobre materiały źródłowe. Oprócz wspomnianych wcześniej szczegółów dotyczących lokalizacji w przestrzeni i w czasie, dla Reynevana zapisywano atrybuty odnośnie sposobu poruszania się, tego, czy podróżował jako jeniec oraz określano dokładność zaznaczonej lokalizacji.

Reinmar

Szarlej

Samson

Pomurnik

Horn

Raabe

wydarzenia

lokalizacje

Opcje

Filtrowanie według zasięgu mapy

Powiększ do

Clear selection

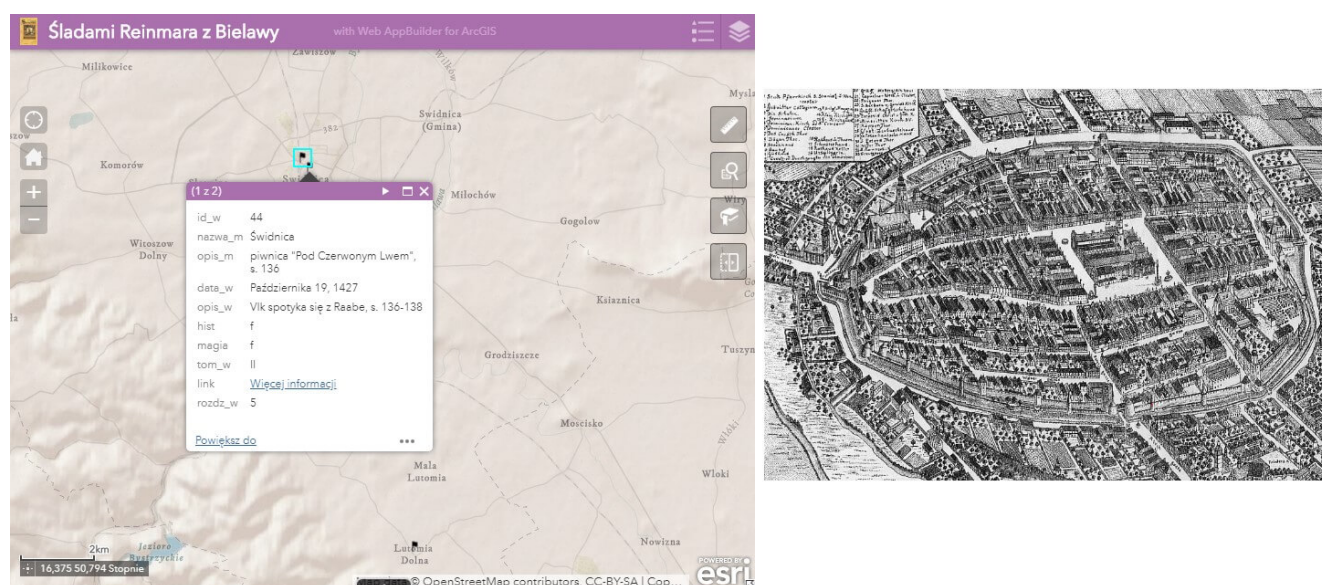
Odśwież

	id_r	nazwa_m	opis_m	data_r	konno_r	niewola	tom_r	rozd_z_r	dok_lok	d_tyg
	1	Oleśnica	kompleks oleśnickiego klasztoru augustianów, s. 13	sierpnia 8, 1425	f	f	l	1	przybliżona	środa
	2	Oleśnica	rynek, s. 22-23	sierpnia 8, 1425	t	f	l	1	pewna	środa
	3	Oleśnica	Brama Oławska, s. 25	sierpnia 8, 1425	t	f	l	1	przybliżona	środa
	4	Bystre	okolice za Bystrem, s. 49	sierpnia 8, 1425	f	f	l	2	niepewna	środa

Ryc. 2. Fragment tabeli atrybutów dla warstwy zawierającej lokalizacje Reynevana. Tabela rozwija się po kliknięciu niewielkiej szarej strzałki na dole okna geoportalu

Dokładność lokalizacji jest określana poprzez jedną z czterech wartości: „pewna” (miejsce wymieniane w tekście literackim i możliwe do zlokalizowania na współczesnej mapie, np. ruiny zamku, część lub ulica miasta, szczyt góry), „przybliżona” (lokalizacja możliwa do zaznaczenia w obrębie lub blisko istniejącej miejscowości lub obiektu, „dopasowanie” miejsca w dużym stopniu zależało od dokładności opisu w książce), „niepewna” (miejsce wyznaczone z małą dokładnością, jedynie na podstawie warunków naturalnych współczesnego otoczenia najbardziej zbliżonych do opisu w tekście literackim, np. rzeka, wzniesienie, las, поближе miejscowości itp.), „zmyślona” (miejsce nieistniejące w rzeczywistości, lokalizacja wyznaczona wyłącznie na podstawie opisu ukształtowania terenu). Podczas lokalizowania kolejnych miejsc na mapie za podkład posłużyły dane OpenStreetMap, natomiast

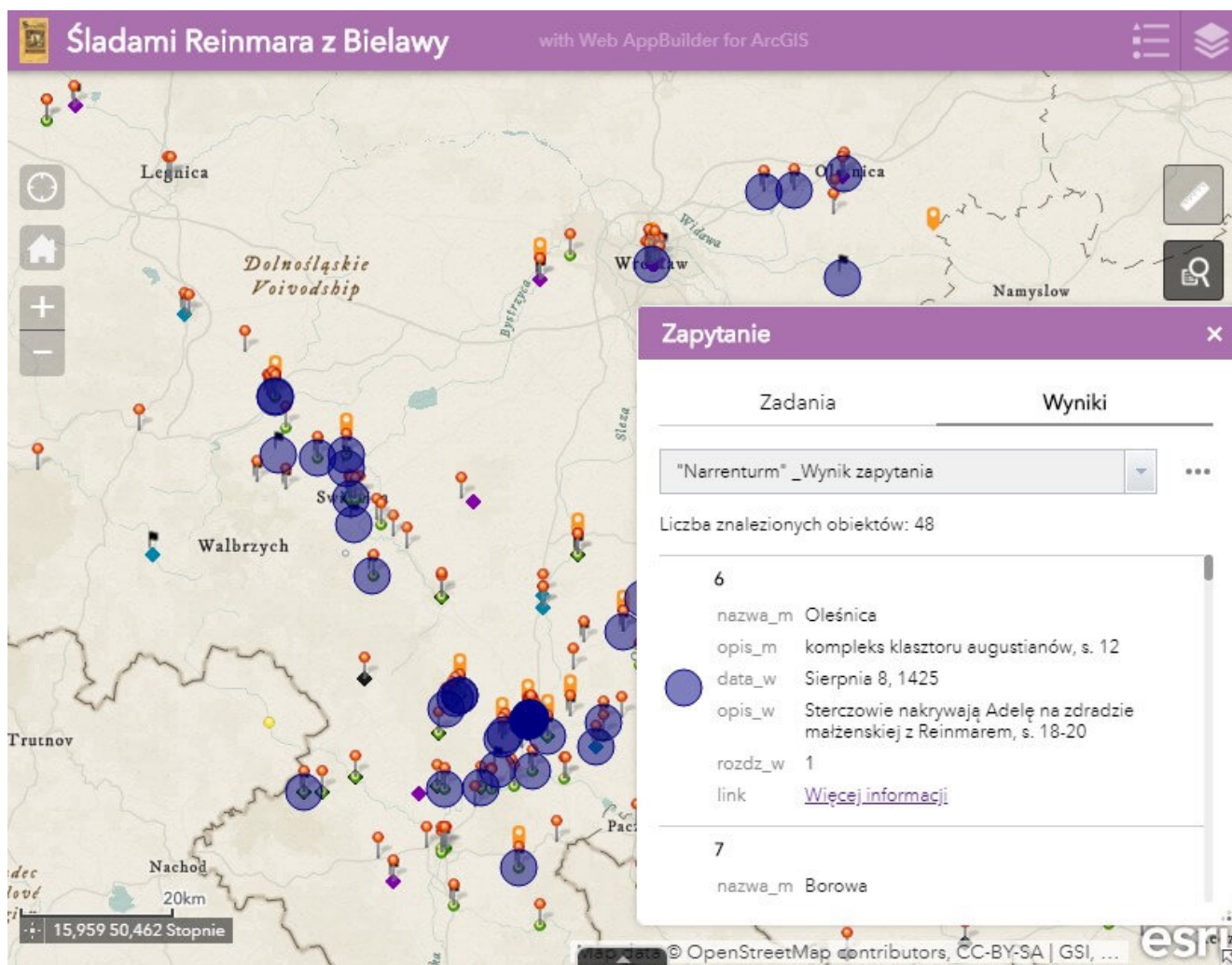
jako dodatkowe materiały pomocnicze wykorzystano ortofotomapy (aby uniknąć zaznaczenia fikcyjnego budynku w miejscu obecnie istniejącego), numeryczny model terenu oraz dostępne w Internecie źródła współczesne i historyczne (m. in. archiwalne plany miast, publikacje historyczne czy portale prowadzone przez miłośników regionu).

Ryc. 3. Dla warstwy wydarzeń istnieje możliwość uzyskania dodatkowych materiałów po kliknięciu odnośnika „Więcej informacji”

Jakie możliwości oferuje mapa narracyjna?

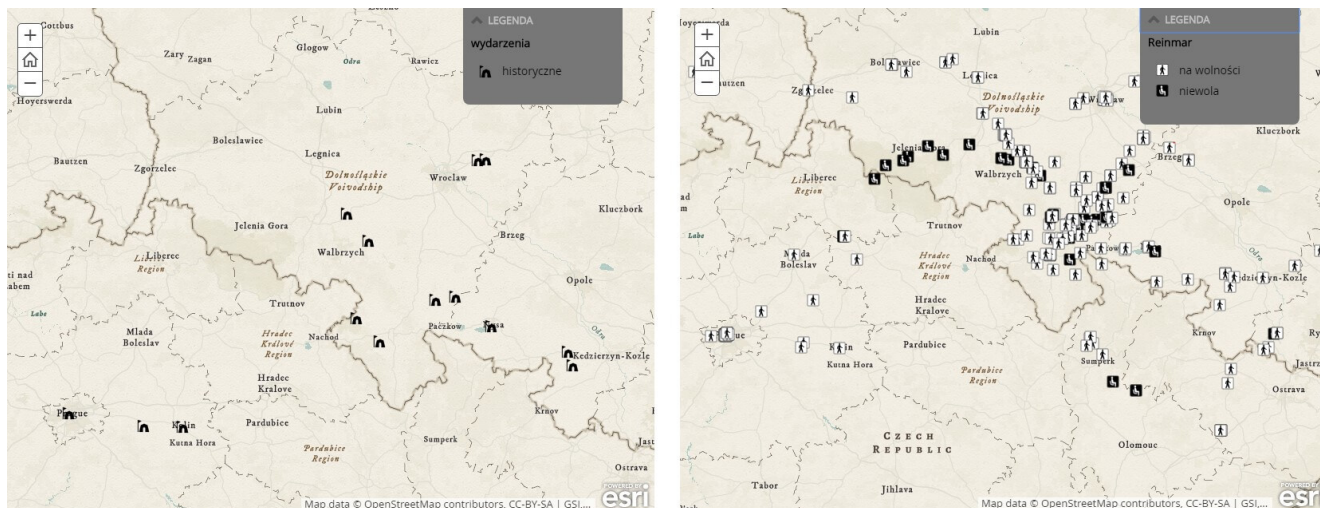
Główną częścią zrealizowanego projektu jest geoportal, który oprócz podstawowych funkcjonalności posiada narzędzia umożliwiające śledzenie przygód Reynevana i jego towarzyszy zgodnie z linearnym porządkiem wydarzeń w książce.

Ryc. 4. Widżet służący do przeglądania geoportalu zgodnie z rozwojem akcji powieści

Dzięki temu użytkownicy geoportalu niezaznajomieni z książką, mogą równocześnie przeglądać interaktywną mapę, przerzucając kolejne strony powieści. Ułatwia to także inny widżet, pozwalający na dodawanie przestrzennych zakładek, dzięki czemu można wrócić do ostatnio „odwiedzonego” miejsca bądź zaznaczyć interesującą nas lokalizację.

Ponadto skorzystano z formy prezentacji geoportalu jako części story map. W ten sposób użytkownik zapoznaje się z przedstawianą tematyką oraz może eksplorować geoportal, jednocześnie słuchając audiobooka powieści. Story map zawiera również mapy tematyczne, dzięki którym można przeglądać m. in. lokalizacje głównego bohatera pod kątem wybranych atrybutów, które omówiono wcześniej.

Ryc. 5. Mapy tematyczne przedstawiające wydarzenia historyczne w trylogii husyckiej oraz miejsca, w których Reynevan podróżował jako jeniec lub był w niewoli

„Świat, cni panowie, ostatnimi czasy wziął się nam i zwiększył. A i zmalał zarazem. Śmiejecie się? Że niby bzdury plotę? Że jedno drugiemu przeczy? Wnet wam dowiodę, że bynajmniej.”

Geoportal jest efektem pracy miłośniczki prozy Andrzeja Sapkowskiego i powstał w oparciu o dodatkowe materiały udostępnione online, stąd też z pewnością nie jest on pozbawiony nieścisłości historycznych. Dlatego też projekt może być dalej rozwijany i wzbogacany o kolejne treści przez pasjonatów i osoby, które dysponują odpowiednią wiedzą na temat realiów historycznych epoki. Prezentowane story map wyznacza granice przestrzeni, w której rozgrywają się wydarzenia z powieści Sapkowskiego i zarazem powiększa ją o dodatkowe materiały, pochodzące z zewnętrznych źródeł. Story map pozwala nie tylko na opowiedzenie pewnej historii, ale także umożliwia poszerzenie tej już opowiedzianej – trylogii husyckiej – o nowe aspekty i uatrakcyjnienie tradycyjną lekturę książki, nie narażając czytelnika na zagubienie się na fabularnej mapie. Można się o tym przekonać, sprawdzając geoportal pod linkiem <https://arcg.is/1vELq>.